

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

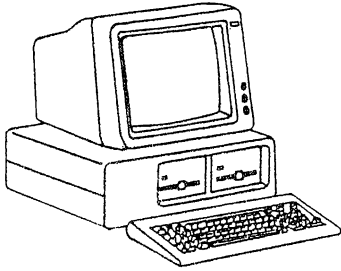
Slægtsforskernes Bibliotek er en del af foreningen DIS-Danmark, Slægt & Data. Det er et special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv, blandt andet omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Slægtsforskernes Bibliotek:
<http://bibliotek.dis-danmark.dk>

Foreningen DIS-Danmark, Slægt & Data:
www.slaegtogdata.dk

Bemærk, at biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. Når det drejer sig om ældre værker, hvor ophavs-retten er udløbet, kan du frit downloade og anvende PDF-filen.

Når det drejer sig om værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun er til rent personlig, privat brug.

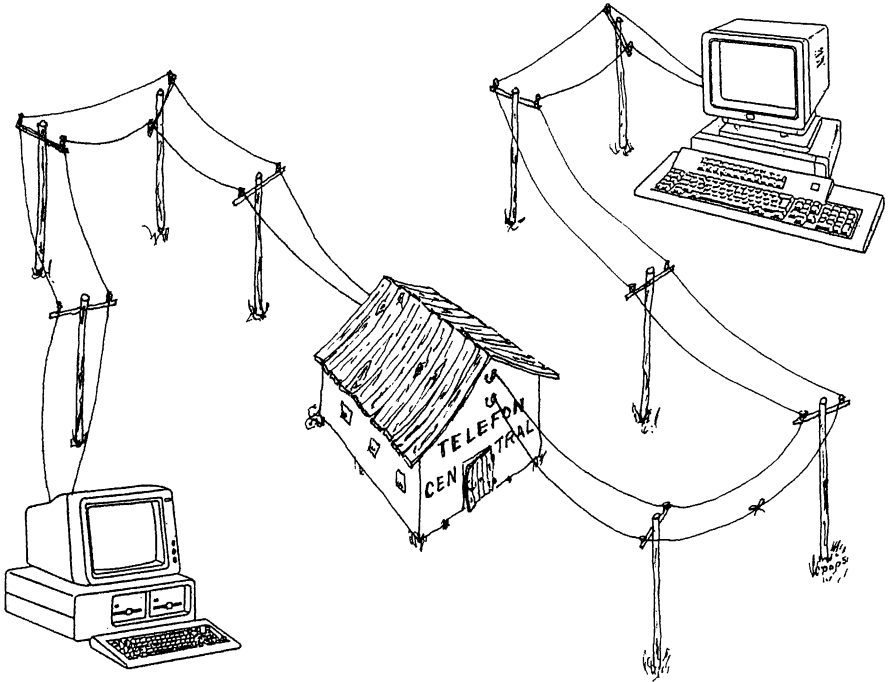

D & A SLÆGT A

3. ÅRG. NR.1

ISSN 0903-6172

1989

DIS-DANMARK

Samfundet for dansk genealogi og Personahistore

**DATABEHANDLING I SLÆGTSFORSKNING
DIS - DANMARK**

· afdeling af
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

Formand:

Finn Andersen, Grysgårdsvej 2, 2400 Kbhvn NV 01 86 86 31

Næstformand:

Jørgen Papsøe, Trolldager 8, 2950 Vedbæk 02 89 06 60

Sekretær:

Ole H. Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg 04 45 02 35

Kasserer:

Gert Krabsen, Lyngholmvej 22, 9200 Aalborg SV 08 18 42 08

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Georg Agerby, Gildhøj 86, 2605 Brøndby 02 96 53 37

Tommy Christensen, Bulgariensgade 5 st., 2300 Kbhvn S 01 58 58 64

Finn Grandt Nielsen, Enghavevej 34, 5230 Odense M 09 14 11 21

Arne Julin, Rejsnæsgade 55 st.th., 2200 Kbhvn N 01 39 99 53

Johnna Meth, Dalvænget 10, 2750 Ballerup 02 97 63 40

Poul Steen, Rudersdalsvej 52, 2840 Holte 02 42 19 19

Programgruppe:

Georg Agerby, Gildhøj 86, 2605 Brøndby 02 96 53 37

Gert Krabsen, Lyngholmvej 22, 9200 Ålborg SV 08 18 42 08

Dataanalyse og standardisering:

Tommy Christensen, Bulgariensgade 5 st., 2300 Kbhvn. S 01 58 58 64

Poul Steen, Rudersdalsvej 52, 2840 Holte 02 42 19 19

SLÆGT & DATA, redaktionsudvalg:

Jørgen Papsøe, Trolldager 8, 2950 Vedbæk (ansvarsh.) 02 89 06 60

Ole H. Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg 04 45 02 35

Arne Julin, Rejsnæsgade 55 st.th., 2200 Kbhvn N 01 39 99 53

Deadline for næste nummer: 10. April, 1989

ISSN 0903-6172

STANDARDISERING

af Johs. Lind

Jeg har ikke hidtil givet mit besyv med i dette tidsskrift. Grunden er bl.a., at min computer knapt nok hører med i det gode selskab af PC-ere. Helt automatisk forstår man vel idag det navn som en betegnelse for en 16 bits maskine, der også helst skal være kompatibel med IBM's maskiner. Min egen computer er en Amstrad PCW 256, også kendt som "Joyce" med 256 Kb brugerhukommelse. Den er siden kommet i en udgave med 2 diskettedrev og med hukommelsen fordoblet; men immervæk forbliver den dog en 8 bits maskine baseret på det gamle styresystem CP/M 3. - Og det gør det lidt svært at kommunikere fornuftigt med dem, der har de nye store maskiner, der måske endda er forsynet med harddisc.

Hvad jeg imidlertid har noteret mig ved læsning af bl.a. dette vort tidsskrift, er, at selv om de fleste store maskiner nok indbyrdes er kompatible, så kniber det stadig med den standardisering, der skal til, for at man kan udveksle og bruge hinandens databaser.

Vor formand nævnte i nr. 4/1988, at der bør arbejdes på en fælles standard for f.eks. felttyper og feltlængder, når det drejer sig om slægtshistoriske kilder som kirkebøger, folketællingslister og skifteprotokoller. - Mit spørgsmål er, om ikke dette vil være både uigennemførligt og unødvendigt.

Uigennemførligt af både psykologiske og

saglige grunde. Og unødvendigt, fordi man bare skal stille nogle større krav til maskinerne, eller rettere: programmerne.

Psykologisk: Slægtsforskere "og den slags" er sikkert ikke mindre individualistiske end andre, snarere tværtimod! Vi er ikke rigtig vant til at gå i takt, selv ikke for en god sag. Snarere end at afstå fra noget af det, man selv finder væsentligt ville man vel falde fra og lade "de andre" om at standardisere så meget, de lystede. F.eks. ville jeg selv finde det helt utåleligt at skulle give afkald på den filstruktur (og de programmer), som jeg selv anvender, til fordel for noget af det, man kan opnå ved brug af dBase III. Så hellere afstå fra udvekslingsmulighederne og gå sine egne veje.

Sagligt: Vore kilders karakter vanskeliggør en standardisering. For nyere kilders vedkommende (f.eks. folketællingslister) kunne det vel gøres, uden at man anvendte alt for stor vold over for kildernes indhold. I det omfang et kildemateriale er bygget op på et skema, kan man jo stort set følge skemaet. Men f.eks. for kirkebøgernes vedkommende er dette ikke muligt. Der er så stor forskel på, hvilke oplysninger fortidens præster skrev ind i kirkebøgerne. Hvad dåb angår, var der ganske vist en regel om, at der ikke måtte være mere end fem faddere; men der er ingen garanti for, at regelen overalt er blevet overholdt. Jeg har f.eks. arbejdet med et sogn, hvor fad-

dermaximum altid blev overholdt, undtagen hvis værten hørte til den lokale "overklasse": præsten eller de mere succesrige bønder. Men det er ikke engang sikkert, at man altid kan erkende faddernes antal: Hvis der står "Anne Pedersdatter, Sognefogedens Hustru", så ved man ikke, om der er tale om et oppositionelt forhold, hvor altså Anne Pedersdatter nærmere forklæres som gift med sognefogeden. Og det hjælper ikke noget, at man vil bibringe kildematerialet en større stringens, end det selv er i besiddelse af. Hvis man gør det, skal man i alt fald nok komme på afveje.

I kildematerialet møder vi den urokkelige realitet, som ingen mere kan lave om på. Her må både mennesker og maskiner indrette sig på fait accompli. Vi mennesker kan gøre det; men det kan maskinerne sandelig også. Det drejer sig bare om at bruge programmer, der er gode nok til formålet.

Både af psykologiske og saglige grunde vil det være svært at gennemføre en tilfredsstillende standard. Men der er sikkert en anden udvej: Formentlig vel enhver datafil, uanset strukturen, kunne konverteres til en sekventiel fil, hvor alle tegn (bortset fra tegnet for ny linie) består af godkendte ASCII-tegn. Og formentlig vil det omvendt være ret simpelt at konvertere en sådan fil

til noget, der svarer til den datastruktur, det specielle kartoteksprogram kræver. Jeg er lige ved at tro, at et par hjælpeprogrammer i simpel BASIC ville kunne klare disse opgaver; men her savner jeg tilstrækkelig viden om de eksisterende kartoteksprogrammer. Hvis de ikke kan, så bør de i alt fald kunne; for der er jo stort set kun tale om, at input skal modtages fra en fil og ikke fra tastaturet.

Sekventielle filer er normalt håbløst langsomme at søge i. Så med foranstående har jeg ikke tænkt på den store altomfattende databank, der ideelt rummer alle landets kirkebøger, folketællingslister m.m. Jeg tror ikke på, at den nogensinde kommer - og glæder mig heller ikke uden videre til, at det skal ske. Derimod har jeg haft i tankerne det mere kortsigtede og opnåelige mål: at forskellige historie- og slægtsforskere kan få glæde af hinandens kildefiler. Jeg tror, at målet vil være i sigte, hvis man stiller kravene - ikke til kilderne og deres brugere, men til maskinerne og programmerne. Og jeg tror som sagt, at man kunne nå ganske langt ved simple foranstaltninger som dem, der her er beskrevet.

Sognepræst Johs. Lind
Kirkegade 116
6700 Esbjerg

Tlf. 05-121091

* * * * *

SLÆGTSFORSKERREGISTRET

Hvis du ikke har indsendt en udfyldt blanket til slægtsforskerregistret, kan du nå det endnu, og hvis du har forlagt blanketten, er der en ny indlagt i dette brev.

FIND DIN SLÆGT MED PC OG MODEM

af Jens Finderup Nielsen

Når man efter kortere eller længere overvejelser har skaffet sig adgang til en PC, det være sig ved lån, leje eller køb, så er den næste fristelse anskaffelse af et modem. Omkostningerne afhænger af den hastighed og den sikkerhed man ønsker at arbejde med, men en rimelig begyndelse vil være et 1200 baud selvstændigt (ikke indbygget) modem, der i en rimelig kvalitet kan erhverves for godt 1000 kr. Et styreprogram er også nødvendigt, og her kan det amerikanske PROCOMM anbefales. Tidligere udgaver kan legalt kopieres fra andre brugere, og nyeste version i dansk udgave kan fås for ca. 1000 Kr. komplet med instruktionsbog.

Når man har fået modem'et til at virke, hvilket kan kræve nogen ihærdighed og måske en hjælpende, erfaren hånd, så står der en ny verden åben med en række fristelser for at belaste familiens telefonregning. Det bedst kendte er adgang til at søge i diverse bibliotekers registre, fra det kongelige bibliotek og nedefter samt i andre databaser.

Et andet fristende område er de mange bulletin boards (BBS), der drives af nogle ret varierende interessenter, lige fra forretninger i EDB-branchen over foreninger til enkeltpersoner. Der er her mulighed for at udveksle erfaringer, meninger og andre udgydelser på diverse niveauer. Adgangen kan være fri, eller forbeholdt foreningsmedlemmer og bidragsydere. Adskillige BBS

i udlandet har specialområder for slægtsforskere i lighed med "Hvem Forsker Hvad". Så vidt vides har intet dansk BBS noget tilsvarende, det nærmeste er Malmø.

Endelig er der den service, der er etableret af telefonselskaberne, hvor man ved opkald med modem til Nr. 0036 bliver koblet ind på en database, der indeholder alle danske telefonabonnenters navn, adresse, erhverv og telefonnummer. Man har på en gang mulighed for at slå op i samtlige landets telefonbøger. Inden for en by eller et område kan man gå ind med enten navn, adresse eller telefonnummer, og får som svar en komplet optegnelse, som i telefonbogen, for en eller flere abonnenter, hvis data svarer til det, man er gået ind med.

Dette kan være ganske praktisk i det daglige, men en speciel anvendelse kan være af interesse for slægtsforskere, idet man kan undersøge forekomsten landet over af de slægtsnavne, man er interesseret i.

Denne søgning kan foretages manuelt ved at indtaste det navn, man søger, samt en områdekode, men det er bedre at automatisere søgningen ved hjælp af en kommandofil koblet på styreprogrammet. Dette arrangement overtager dialogen med datamaten i den anden ende af telefonledningen, i dette tilfælde KTAS' eller JTS' datamat. En kommandofil kan indrettes således, at den finder alle abonnenter med et givet

navn i et givet område, skriver dem til en diskfil, og derefter går til et nyt område, indtil man har dækket den landsdel, man er interesseret i.

Ønsker man derefter at foretage samme undersøgelse med et andet navn, læser man blot sin kommandofil ind i et tekstbehandlingsprogram og kører "find og erstat" med gammelt og nyt navn.

Efter at have afbrudt telefonforbindelsen kan man se på de indsamlede navne og adresser ved at skrive filen ud på skærm eller printer.

Den fil, man får ved navnesøgningen, vil indeholde søgekoder og diverse meldinger, men med DOS-kommandoen SORT kan man opnå en ren navneliste sorteret efter telefonnumre, der er geografisk bestemte.

Hvad kan så en slægtsforsker have ud af alt dette? Jo, jeg var kommet ind på den tanke, at en koncentration af et navn i et vist område kunne indikere, at der er tale om et slægtsnavn, hvis forekomst er koncentreret omkring den fælles stamfaders hjemsted.

Søgningen bliver uoverkommelig og meningsløs i forbindelse med patronymer eller mere almindelige efternavne af anden art. På den anden side vil forekomsten af meget sjældne navne være præget af tilfældigheder. Lektor Georg Søndergaard har skrevet adskillige bøger om personnavne, og i en af dem har han angivet forekom-

sten i hele Danmark af de 10.000 mest almindelige efternavne. Jeg antog nu, at en søgning med navne, der forekommer nogle hundrede gange, ville give et passende resultat, og jeg valgte at undersøge tre navne fra min egen slægt i denne kategori. Derefter valgte jeg nogle områder, som kunne ventes at give afvigelser, hvis der var noget om mine betragtninger.

For hvert område skønnede jeg ved optælling af spalter i telefonbøger det totale antal af telefonabonnenter, og jeg beregnede derefter ud fra Søndergaards tal for hele landet, hvor mange abonnenter der skulle forventes i området, hvis navnene var jævnt fordelt. Derefter talte jeg ved modemsøgning, hvor mange gange navnet faktisk optrådte i området. Resultatet ses på figur 1.

Navnet Bank viser signifikante afvigelser i Vejle, Kolding og Give, hvilket får mig til at tro, at mange af de, der i dag bærer navnet Bank, tilhører en slægt, som jeg har sporet tilbage til en forfader i Give Sogn, Vejle Amt, i begyndelsen af 1700-tallet. Om ikke andet, er resultatet en tilskyndelse til en nærmere undersøgelse af denne slægt.

Navnet Finderup viser ikke nogen signifikant koncentration, bortset måske fra København. Ikke uventet er der et par over-tallige i omegnen af den kendte lade. Jeg ved fra min egen slægt, at navnet er antaget uafhængigt adskillige gange i begyndelsen af 1800-tallet, og at der ikke er tale

Område	PERSONER	BANK		FINDERUP		GYDESEN	
		forv.	talt	forv.	talt	forv.	talt
DANMARK	5.000.000	400	--	127		298	--
KØBENHAVN	600.000	48	52	15	27 +	36	31
VIBORG BY	15.000	1,2	3	0,4	0	0,9	1
VIBORG OMEGN	60.000	4,8	5	1,5	5	3,6	1
SILKEBORG	16.000	1,3	2	0,4	2	1,0	0
ESBJERG	26.000	2,1	4	0,7	2	1,5	1
VEJLE	18.000	1,4	14 +	0,5	0	1,1	8 +
KOLDING	18.000	1,4	8 +	0,5	0	1,1	7
ÅRHUS	97.000	7,8	11	2,5	1	5,8	1
ÅLBORG	39.000	3,1	3	1,0	2	2,3	0
ODENSE	82.000	6,6	9	2,1	0	4,9	2
GIVE	1.700	0,1	4	0,0	0	0,1	0

Fig. 1

om et gammelt slægtsnavn.

Navnet Gydesen har jeg ikke studeret nærmere, og jeg har ingen forklaring på dets koncentration omkring Vejle og Kolding. Navnet Gyde skulle være meget gammelt, og man kunne derfor måske forvente at finde det udbredt nogenlunde jævnt over hele landet. En navneforsker kan sikkert forklare fænomenet, ligesom en statistiker skulle kunne afgøre, hvad der er signifikant.

Ovenstående skal ikke foregive at være en videnskabelig undersøgelse. Det er kun nogle betragtninger over en ide, der måske kan være af interesse for andre. Det samme resultat kunne være opnået ved hjælp af en stabel telefonbøger samt blyant og papir, men en datamat og et modem gør det ulige lettere.

Noter: Detaljerede oplysninger om brug af telefonoplysningen på Nr. 0036 kan fås fra KTAS på Nr. 01-991002 eller fra Jydsk Telefon på Nr. 06-293366.

Georg Søndergaards bog "Oversigt over Efternavne i Danmark" er udgivet af Odense Universitets Trykkeri (1987). Den indeholder tabeller over forekomst og regional fordeling af de 10.000 almindeligste efternavne over 13 områder, der stort set svarer til amterne. Det viser sig, at der er en meget stor variation i forekomsten af de enkelte navne, og bogens tabeller giver en god antydning af, hvor man med fordel kan gå ind i en mere detaljeret undersøgelse af et givet navn.

Tabellerne er baseret på en bogstavret optælling af efternavne i CPR lister. Til forskel herfra vil en telefonsøgning medtage


```

;Kommandofil til Proccom.
;Opkald er arrangeret alfabetisk.
;Burde være arrangeret geografisk.
;Opkald ved bykoder. Oægn fås ved tilføjelse af 0.
;Danske vokaler kan bruges i personnavn, men skal være 7-bit.
;Danske vokaler kan ikke bruges i filnavn, efter LOG OPEN.
;Kommandofil startes efter modtagelse af VELKOMMEN fra 0036.

;Søgning af navnet BANK i Jylland.
LOG OPEN "B:BANK.JYL"
TRANSMIT "*IBANK*BAB*TB!" ;Ålborg
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BABO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BAR*TB!" ;Århus
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BARO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BARG*TB!" ;Års
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BARGO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BBL*TB!" ;Brønderslev
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BBL0*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BES*TS!" ;Bj
WAITFOR ">"
PAUSE 2

PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BSKO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BSTR*TB!" ;Struer
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BSTRO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BTI*TB!" ;Thisted
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BTIO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BVA*TB!" ;Varde
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BVAO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BVJ*TB!" ;Vejle
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BVJO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BGV*TB!" ;Viborg
WAITFOR ">"
PAUSE 2
TRANSMIT "*IBANK*BVGO*TB!"
WAITFOR ">"
PAUSE 2
LOG CLOSE
HANGUP

```

Fig. 2

dels mellemlavne, dels mindre varianter af navnenes stavemåde. Dette gør, at tabellerne har Papsø i Jylland, men udelader Papsø i Københavns Amt, ligesom forfatteren forsvinder blandt de mange Nielsen'er. Telefonsøgning får os begge med.

På fig. 2 ses begyndelsen og slutningen af programmet til søgning af navnet BANK.

Bogens tabeller er iøvrigt fascinerende læ-

sestof. F.eks. kan det undre, at de fleste Skovfoged'er og Skovrider'er opholder sig i Århus, når Skovbjerg og Skovdal er almindeligst i Vestjylland. Det er forståeligt, at der overvejende er Sand i Vestjylland, men hvorfor så få Steen på Bornholm?

Jens FINDERUP Nielsen
Vallerødgade 10

2960 Rungsted Kyst

Tlf. 02-862590

DRØMMEN OM DEN STORE DATABASE

af Tommy P. Christensen

Databehandling i slægtsforskning har nu trådt sine barnesko. I en artikel i sidste nr. af SLÆGT & DATA: **DIS DANMARK. EN ORGANISATION UNDER OPBYGNING** nævner formanden Finn Andersen den handlingsplan planlægningsgruppen opregnede i juni 1987. Punkterne skal ikke repeteres her, da de kan læses i første nummer af dette blad. Istedet skal det følgende handle om en vision, som har været levende siden det første møde i maj 1987. En vision, som kunne kaldes **Den Store Database** eller lidt mere tørt **Dansk Personalhistorisk Register (DPR)**.

I den omtalte handlingsplan lå denne vision underforstået i 3 af de 5 punkter, og den præger fortsat diskussionerne i de nedsatte arbejdsgrupper.

I handlingsplanens pkt. 4 hed det, at DIS skulle formidle oplysninger om, hvor der allerede eksisterer persondatabaser, og hvad de indeholder. Et arbejde, der så småt er påbegyndt i efteråret 1988.

I planens pkt. 3 blev det påpeget, at en afgørende forudsætning for at udveksle persondata, som er lagt på EDB er, at slægtsforskernes maskiner og programmer kan kommunikere med hinanden. Det er dels et teknisk problem, dels et praktisk problem. Det første skridt i den rigtige retning vil være, at indføre en (DIS-)standard for udveksling af persondata. Forundersøgelserne

til at kortlægge hvilke krav, der bør stilles til en sådan standard, har nu stået på siden sommeren '87, og det foreløbige resultat i form af en fuldstændig dataanalyse foreligger nu.

Endelig hed det i handlingsplanens pkt. 5, at vi ville koordinere bestræbelserne for dannelsen af EDB-registre til brug for slægtsforskere. Denne koordinering er endnu i sin vorden, men det følgende kan læses som en opfordring til at sætte igang.

Den store og de små

Såfremt DIS-DANMARK skulle realisere en plan, som førte til etableringen af "Den Store Database", er der en lang række teoretiske, praktiske, organisatoriske, juridiske og økonomiske problemer, der skal fremlægges, diskuteres og afklares.

Først og fremmest må vi gøre os klart, hvad formålet egentlig er? Forestiller man sig, at det er nok at indtaste sit CPR-nr., hvorefter en kæmpe-computer udspyr alle forfædre opstillet i nummerorden. Hvis det er målet, så bliver visionen en urealistisk drøm. Ønskværdigt er det vel heller ikke for ret mange slægtsforskere, som dermed ville være færdige, næsten før de rigtigt var begyndt.

Derimod rummer det en god portion realisme i stedet at tage udgangspunktet i den faktiske situation her og nu. Mange slægtsforskere rundt om i landet udfører rent

faktisk allerede en stor og omhyggelig indsats. Her tænkes specielt på systematisk afskrifter af kirkebøger og folketællinger. En sådan kilderegistrering har nemlig den fordel, at så længe afskriften nøje følger kildeteksten, så er indholdet heri identisk, og altså kontrollerbart for andre.

Sådanne afskrifter er altså oplagte byggesten til opbygningen af en større enhed. I al sin enkelhed får vi dermed også foræret det system, hvorefter oplysningerne bør indsamles. Uanset om man interesserer sig for viiede, døbte, døde eller oplysningerne fra en folketælling, så bør det indsamles sogn for sogn. Sogn for sogn kan vi komme det hele igennem, hvis blot vi er villige til at gøre det fornødne arbejde.

Nu skal det selvfølgelig ikke skjules, at det er en kæmpe-opgave. Over 1800 sogne, hvor der i mere end 100 år er ført kirkebøger og hertil kan så lægges en halv snes folketællinger, der tilsammen rummer oplysninger om millioner af personer. Til gengæld er vi tusindvis af slægtsforskere, der burde kunne løfte i flok.

Nogle ville måske hævde, at det blev langt lettere at tage udgangspunkt i den enkelte historiske person, og så følge ham eller hende igennem alle de relevante kirkebøger og folketællinger. Forsøger man det, og vel at mærke gør det for et større antal personer, så vil man gøre den opdagelse, at overraskende mange "bliver væk" ofte længe før vi med rimelighed kan formode, at de er døde og begravet i et for os

ukendt sogn. Selvom vi endda ville stille os tilfreds med sådanne ufuldstændige levnedsløb, så ville de ikke kunne danne et sikkert grundlag for et landsdækkende system. For nu slet ikke at nævne, hvorledes det ville blokkere mulighederne for at basere sig på kirkebøgernes og folketællingernes autentiske oplysninger.

De små - dele af den store

Den væsentligste fordel ved den her skitse-rede model for opbygningen af et **Dansk Personalhistorisk Register** ligger måske i dens rummelighed, når det drejer sig om, hvem der kan være med.

I og med at den første etape i ethvert registreringsarbejde er afskrift fra en personalhistorisk kilde, kan alle slægtshistorikere, som har lyst og evne, deltage. I denne første etape er der ingen krav om EDB-kundskaber eller adgang til computere.

Dernæst er det meget enkelt at afgøre, hvad det næste skridt bør være, idet sådanne afskrifter selvfølgelig skal lægges ind på EDB, sogn for sogn, folketælling for folketælling.

Afsluttende skal der her opridses et 5-punktsprogram, som kunne danne grundlag for den fortsatte debat, såfremt et **Dansk Personalhistorisk Register** skal realiseres inden for en overskuelig årrække:

1. Der skal skabes en oversigt over, hvilke kirkebøger og folketællinger, der allerede nu foreligger helt eller delvis afskrevet/indtastet/udgivet.

Der skal skabes en oversigt over, hvilke EDB-baserede persondatabaser der allerede eksisterer, og som i en eller anden form kan indgå i DPR.

2. Når det nødvendige overblik er etableret oprettes en arbejdsgruppe under DIS, der skal koordinere det fremtidige registreringsarbejde og forberede indtastningsarbejdet, herunder kontrollen med afskrifternes rigtighed.

3. Når de resourcemæssige muligheder er tilstede, påbegyndes indtastningen af det foreliggende materiale. I denne forbindelse tænkes specielt på tilvejebringelsen af den fornødne lagerkapacitet, da disketter må betragtes som en nødløsning.

4. Når de tekniske/økonomiske vanskeligheder er klaret, oprettes en arbejdsgruppe

under DIS, der skal koordinere indtastningen og kontrollen med det indtastede.

5. DPR etableres som en fysisk realitet, og der skabes de fornødne organisatoriske rammer. Det forudsættes at alle, som har bidraget til DPR's etablering, også har ret til at trække oplysninger fra DPR.

Gennem kørsler af forskellige specialprogrammer kan DPR skabe nye registre på baggrund af de indtastede, og for eksempel samkøre oplysninger fra en folketælling med lister over døde i udvalgte sogne m.m.

Drømmen om Den Store Database ville være blevet til virkelighed!

Tommy P. Christensen

Bulgariengade 5 st.

2300 København S

Tlf. 01-585864

L I D T N Y T F R A S L Æ G T S F O R S K E R R E G I S T R E T

Ved redaktionens slutning var der indkommet 62 skemaer. Datamaterne er overvejende DOS IBM-kompatible med 640 Kb RAM, men det var ingen overraskelse. Tekstbehandlingsprogrammer er repræsenteret ved hele 14 forskellige, dog med DSITEKST som nr. 1 og IBM's TEKSTASSISTENT på lige fod med WORD PERFECT som nr. 2. Der er 18 forskellige slægtsprogrammer, enten som brugerprogrammer eller som databaseprogrammer. Måske vil billedet ændre sig noget, når der indkommer flere skemaer. Nu bliver de indtastet i vores medlemsprogram, og så regner vi med, at vi i S&D's maj-nummer kan give en bedre orientering.

T I L S A L G

Commodore 8032 med dobbelt disktestation 8050 og printer P4022 samt Word Craft 80 tekstbehandlingsprogram med dansk brugervejledning og et kartoteksprogram til slægtsforskning. Hertil kommer 50 disketter.

Sælges samlet. Pris: Kr. 4000,00

Henvendelse: Tove og Ole Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg. Tlf. 04 45 02 35.

STANDARDISERING - HVORFOR IKKE ?

af Jørgen Papsøe

I dette nummer af S & D er der to indlæg, der berører problemet standardisering. Johs Lind synes for mig at opgive tanken om standardisering på forhånd. Det må skyldes, at han dels ikke ved nøjagtigt, hvad Finn Andersen har i tankerne, og det er da helt i orden, men også, tror jeg, at han forestiller sig, at alt skal standardiseres. Men jeg sætter stor pris på, at han har givet sit besyv med. Lad os få flere indlæg om dette emne. Tommy Christensen berører problemet i sit indlæg vel mere udfra nødvendigheden, hvis drømmen om "Den Store Database" engang skulle kunne blive virkelighed.

Jeg vil i det følgende prøve at belyse nogle af de forhold, der kan og bør standardiseres hurtigst muligt, og her ser jeg frem til flere indlæg om emnet.

Jeg vil ikke her komme ind på angivelse af: Arkiv, Arkivfond, Registraturnummer m.m. Det er klart, at en hvilken som helst indtastning af arkivalier skal starte med alle disse oplysninger, ellers er indtastningen intet værd. Jeg vil hefte mig ved standardisering af de felter, der altid indgår i et program for slægtsforskere - slægtsprogram eller indtastningsprogram.

Johs. Lind nævner problemet: "Vold mod kilden". Er det vold mod kilden at skrive: ANE CATH. FRED. AMALIE i stedet for: ANE CATHRINE FREDERIKKE AMALIE,

i et navnefelt? Jeg tror det ikke. Vi må altid regne med, at vi med et rimeligt antal bogstaver (bytes - lagerplads) i et navnefelt kun kan få en vis procentdel korrekte, måske 99,5%, resten kommer kun "ind" i navnefeltet ved hjælp af forkortelser. Er det vold mod kilden? Jeg mener nej, og senere i mit indlæg vil det fremgå hvorfor.

Lad os se nærmere på det ret vigtige felt: NAVNEFELTET. Enhver, der har lavet et databaseprogram, ved, at man altid sidder der i begyndelsen og spørger sig selv: hvor mange bogstaver skal jeg give dette felt? Man kigger i telefonbogen for at finde det længste navn, i P&T-adressebogen for at finde det længste stednavn, og man løber alligevel ind i problemet, at eet af de navne, man skal indtaste, viser sig at være længere end det antal bogstaver, man har fastsat i sit navnefelt, og så tyr man til forkortelser.

NAVNEFELT

Navnefeltet kan man kalde det centrale felt, og her er der flere muligheder:

1. Et felt for efternavn
Et felt for tilnavn
Et felt for fornavne
2. Et felt for efternavn
Et felt for fornavne og tilnavn
3. Et felt for hele navnet (JØRGEN CHRISTIAN FREDERIK CHRISTIANSEN)
4. Et felt for hele navnet (CHRISTIANSEN, JØRGEN CHRISTIAN FREDERIK)

5. Et felt for hele navnet med et punktum foran og bagved tilnavnet i stedet for mellemrum (JENS PEDER PEDERSEN .ØSTERGAARD.)

ad 1. Denne form er besværlig ved indtastningen. Man glemmer at trykke på ENTER efter fornavne er indskrevet, og så siger datamaten beep midt i tilnavnet. Formen bruger også for megen plads.

ad 2. Her er indtastningen lettet noget med kun to felter. Lagerpladsen er reduceret lidt. Problemet med at huske tryk på ENTER er det samme som under 1.

ad 3. Denne form kræver mindst lagerplads og er let at indtaste. Her kan man så anvende det kriterie, som ofte anvendes på arkiverne: sidste navn i rækken er efternavnet.

ad 4. Her er lagerpladsen som under 3, lige bortset fra kommaet. Indtastningen er besværligere, men efternavnet entydigt fastsat ved indtastningen (af operatøren - rigtigt el. forkert valgt).

ad 5. Som 3, men med den forskel, at et eventuelt tilnavn (mellemnavn) får et punktum foran og bagved. Dette gør, at det vil være nemt programmeringsmæssigt at udskille tilnavnet ved udskrift til skærm eller printer.

Det vil være umuligt at gøre et indtastningsprogram "idiotsikkert", som det hedder. Indtastede arkivalier bliver aldrig bedre, end indtasteren gør det til. Men skal vi derfor undlade at standardisere?

Selv mener jeg, at 3. er det bedste system. Her er indtastningen ligetil, og den anvendte lagerplads et minimum. Vil man have en mulighed for at trække et eventuelt tilnavn ud ved udskrivningen, så må man anvende system 5. Her kommer så det tvivlsomme, at man overlader til operatøren at afgøre, hvad der er et tilnavn, og hvad der er et efternavn. Hvis en person hedder Anders Pedersen Vestergaard, så er Vestergaard et tilnavn, hvis han er døbt Anders Pedersen, men hvis han er døbt Anders Pedersen Vestergaard, så er Vestergaard hans efternavn.

Det var nogle betragtninger omkring standardisering af navnefeltet. Jeg mener, at de fleste slægtsforskere, der vil lave en egen database nu vil sige: "Nå, det var da godt, at der er nogen, der har fundet ud af, hvor langt et navnefelt skal være, så er jeg da fri for at spekulere på det, og de andre feltlængder kan vel være ligeså gode som mine egne". Ja, så har vi fået en standard, som vel ingen kan have noget imod. Hvorfor skulle slægtsforskere ikke kunne acceptere en sådan standard, selv om de er nok så meget individualister? Se her:

A vælger sit fornavnefelt 22 bogstaver, B vælger sit 25 bogstaver langt. A appender B's DBF-fil til sin egen. Det går fint, bortset fra, at fornavnene for personen (angivet under system 3) hos B:"JØRGEN CHRISTIAN FREDERIK" bliver til:"JØRGEN CHRISTIAN FREDE" hos A. Dette kan man kalde automatisk EDB-navneforandring. Det værste er i sådant et tilfælde, at A nu kan

tro, at personen virkelig hedder FREDE.

Det kan altså lade sig gøre at lave en standard for de felter, der altid indgår i et database-program, og det kan kun være en fordel for alle parter at benytte den. Hvilke feltlængder anvender I alle sammen? Kunne vi ikke få lidt at vide om det, så ville en sammenligning kunne afgøre, om vi ikke allerede anvender en "standard". Hvad anvendes der almindeligvis ved personnavneindtastning? Er det eet felt med længden f.eks. 40 bogstaver, eller er det to felter? Jeg personligt mener, at arkivalier vil kræve et navnefelt på 45-50 bogstaver, så vil man kunne få 99,5% måske 99,8% af navnene puttet ind uden anvendelse af forkortelser.

KILDENS INDHOLD

Det var som nævnt nogle betragtninger omkring længden og opdelingen af et navnefelt. Et helt andet problem, som nok er det Johs. Lind tænker mest på, når han taler om vold mod kilden, er: Hvad af kilden skal medtages?

Vil vi indtaste hele kilden? For folketællinger må svaret blive: Ja. Her er der ikke vundet noget ved at udelade en eller to rubrikker. Ved kirkebøger og lignende arkivalier må svaret blive: Nej.

Vil vi lave et personnavneregister? Svaret

er efter min mening: Ja.

Et register kan være helt enkelt. Alfabetisk på personnavne. Men her mener jeg, at man skal tage ekstra oplysninger med. F.eks. for kirkebøger de 5 (første) faddere, dåbsdato, dåbssted, vielsesdato, vielsessted m.fl., så vil registret være til større nytte for den, der søger en person, og med registret på EDB, vil der være særdeles fine søgemuligheder.

Jeg forestiller mig registret udsendt på disketter, eller hvis økonomien tillader det, som trykte registre for de, der ikke har en datamat til rådighed.

Her må jeg lige tage begrebet "vold mod kilden" op igen. Ved at lave sådanne registre, har man jo ikke ændret på kilden. Indtastningen er ikke en "kildeafskrift". En slægtsforsker skal stadig have kilden frem, men han havde ulige lettere ved overhovedet at finde frem til den rigtige kilde, og på den måde vil det være muligt at få en hel række arkivalier gjort "mere tilgængelige", så en slægtsforsker måske kan glæde sig over, at hans tip-tip-oldefar fik en bøde for at have stjålet en hest.

Jørgen Papsøe

Troldager 8

2950 Vedbæk

Tlf. 02-890660

DATAMATEN FOR BEGYNDERE

Lørdag den 25. februar 1989 kl. 10.00 til 16.00

afholdes på

DANMARKS INGENIØRAKADEMI

Bygning 451, Akademivej, 2800 Lyngby

et heldagskursus for begyndere. Kurset er tilrettelagt for personer, der ingen kendskab har til en datamat og som aldrig har trykket på en tast. Kompendium: Introduktion til DOS udleveres på kurset lige som disketter til øvelser vil være til rådighed.

Kurset tager sigte på at vise deltagerne, hvad en datamat er for en tingest, hvordan den er indrettet, og hvordan vi får den til at gøre netop det, vi ønsker.

MADPAKKE MEDBRINGES !

Kaffe/The brygges på stedet

Kursusgebyr: kr. 80,00 betales med girokort, der tilsendes deltagerne.

Der er plads til 8 deltagere med 2 deltagere ved hver datamat. De 8 først modtagne tilmeldinger deltager den 25. febr. 1989. Hvis der kommer flere end 8 tilmeldinger, vil kurset blive forsøgt gentaget, men hver enkelt tilmelder får besked direkte.

MODEM FOR SLEGTSFORSKEREN

Møde på

DANMARKS INGENIØRAKADEMI

Bygning 451, Akademivej, 2800 Lyngby

Lørdag den 1. april 1989 kl. 13.00

Mødet tager sigte på at give deltagerne et indblik i nogle af de muligheder, der er tilrådighed, når man har et modem. Der vil blive demonstreret, hvordan man sender en fil fra en datamat til en anden, og man vil på to datamater kunne iagttage, hvad der sker på både afsender-datamaten og modtager-datamaten. Mulighederne i et Bulletinboard vil blive forklaret. Deltagergebyr: kr. 25,00 betales ved indgangen.

Benyt vedlagte tilmeldingsblanketter, der sendes til:

Jørgen Papsøe, Troidager 8, 2950 Vedbæk.

Akademivej er en sidegade til Lundtoftegårdsvej. S-tog til Lyngby. Bus 183 fra Lyngby Station går direkte til døren. Det er første stop på akademivej, og bygning 451 ligger lige overfor parkeringspladsen og stoppestedet, og Bus 182 går tilbage til stationen.

F Y N K A L D E R !

Slægtshistorisk forening i Odense har anmodet DIS-DANMARK om at arrangere en demonstration af EDB-programmer til slægtsforskning.

Arrangementet er fastlagt til:

Lørdag den 15. april 1989, kl. 13.00

i

Centralbibliotekets udstillings- og mødesal

Klosterbakken 2, 5000 Odense

Der er indgang i gården mellem Domkirken og Biblioteket, og der er parkeringspladser længere nede ad Klosterbakken.

Der indledes med en kort orientering om: Hvorfor anvende EDB til slægtsforskning.

Derefter et kort indlæg om: Datamaten - og hvordan styrer vi den.

Følgende programmer vil blive demonstreret:

ANE-SYSTEM	ved Arne Binderup, Dalmose
FAMILY ROOTS	ved Hans Mikkelsen, Karlslunde
DISGEN	ved Georg Agerby, Brøndby
PAF	ved Lisbeth Andersen, København

Deltagergebyr incl. Kaffe/The og Brød: kr. 25,00

Yderligere henvendelse til:

For DIS-DANMARK:	eller	For Slægtshistorisk forening:
Ole H. Jensen		Lise Lund
Kløvermarken 3		Filosofgangen 23
6430 Nordborg		5000 Odense

S Ø N D E R B O R G

Fredag den 24. februar kl. 10 til 18 og lørdag den 25. februar kl. 10 til 17
arrangerer

Slægtshistorisk Forening for Sønderjylland

U D S T I L L I N G

i

Sønderborg Biblioteks Udstillingslokale på Kongevej. Indgang fra Hilmar Finsensgade.

Med deltagelse af:

Landsarkivet i Aabenraa, Lokalhistorisk Arkiv i Sønderborg, Historisk Samfund for Sønderjylland, DIS-DANMARK og Sønderborg Bibliotek.